

gués primer l'acció metafònica (> *gúrribe) i després la síncope. I notem que la -b- en part apareix en les mencions antigues en forma de -v-: o sigui que en part de les formes hi hagué temps per al canvi intervocàlic -IBE > -ive, i en altres, síncope més antiga —dues vies evolutives paral·leles—: car no es pot esperar que la transmissió ens hagi servat totes les formes que van existir.

També és possible, dins les tenebres pre-romanes, que en part es partís de bases lleument diferents. Ens hi fan pensar certes formes dels noms propis bascos, i sobretot la singular variant *Guirbi* que veiem repetida en 3 dels docs. medievals del de la Conca (969, 979 i fi S. X). Semblaria, doncs, que en aquesta s'hagués partit d'una base *GÓRBIE, des de la qual, per anticipació de la *i*, es passaria a *Gúrbe*, -i. Alhora, aquesta hipòtesi explicaria més completament la forma en -i, *Gorbi*, *Gurbi*, dels docs. 886, 942, 915, 960 del *Gurb de la Plana*, i dels altres del de la Conca: hi hauria caigut la -e de la base suposada i quedat la -i. Si aquesta base variant s'explica per una transposició de la -i de GORRI-BE (els esdrúixols es presten a transposicions insòlites) o per fets de detall del nostre proto-basc, ens serà lícit deixar-ho en suspens, quan operem en aquest terreny tenebrós. Sense que aquests detalls menors debilitin la certitud etimològica establerta pel conjunt.

Hi ha NLL i NPP bascos que també ho suggereixen: *Gurbeaga*, *Gorviano* (Mitzelena, *Fo. Li. Va.* 1, 43, n. 25; 1, 43, n. 29) proven que *gorbe/gurbe*, amb el -be aglutinat, deu haver funcionat, en basc, com un mot de per si: amb el sentit de 'lloc sota la rojor',⁶ car -aga és en basc el conegut sufix colle-, i -ano és el conegut sufix diminutiu. Afegim-n'hi d'altres, com *Gurbitz* i *Gurbizar* a Navarra, i també *Gurpegi*, *Gurpide*, *Gurpideta* (Mitzelena, *Apell.*, § 294), que també hi tendeixen. En la zona més bascoide del Bearn hi ha un antic mas *Guerbe* (te. de Marlacq), que ja es documenta *Oerbo*, a. 1385, *Hoerbo* 1568, *Oerbou* 1614 (P. Raymond, *Di. To. B. Pyr.*): com és sabut, *oa/oe* és la forma que revesteix en ortografia bearnesa la inicial *Gū* (*goeitià* = *guaitar*): doncs aquí retrobem un altre resultat del tipus GORBI-E.

I sospito que aquestes formes *Guirbi* GORBI-E ens donen una explicació d'un NL català de la zona pirinenca, que altrament semblaria inexplicable: *Guirt*⁴⁵ (fonètic. *girt*), mas antic del terme de La Parròquia de Ripoll (XIII, 146). Nom ja medieval, certament: veiem un Bernardus *Guirt* que devia haver pres part en la reconquesta de Balaguer, i devia estar-hi molt ben situat i heretat —perquè figura com a n.º 1 entre els 20 prohoms de Balaguer, a qui el Comte d'Urgell dóna recompenses, en un solemne document de 1118, per llur heroica defensa de la ciutat, en el setge perillós a què els sarraïns, aviat contractants, acaben de sotmetre la capital urgellesa (Font Rius, *C. d. p.*, § 50).

Nom ben singular d'aura evidentment antiga. Però la inicial *g* oclusiva, *gi-*, quasi inexplicable en un nom català, que no pot venir de l'àrab en aqueixes latituds, no pot tenir explicació llatina. I en tindríem una etimologia convincent (sense l'obstacle fonètic a tota al-

tra combinació pre-romana),⁷ a base del nostre *Guirbi* variant antiga del NL de la Conca, provinent del discutit GORBI-E. Car les poc corrents terminacions implòsives en -p sovint s'alteren en -t: *saps* > *sats*, *Gárrep* > *Gárret*, i -rp mostra especial tendència a trivialitzar-se en -rt (*Lierp/Liert*, *Gerb/Gert*, *Serp/Sert*).

La repetició del tipus GORRI-BE en un altre homònim pirinenc —com aquests ho proven per al P. Basc i el Bearn— en tot cas no faria escrúpol; i sembla que encara n'hi ha un altre: Alfons I d'Aragó, en doc. de 1133, expedit en el setge de Fraga: «dono --- ecclesiae *Montis* --- *Aragoni* --- medietatem ville et castri quod dicunt *Curb*» (que segons Lacarra, *EEMCA* III, 563) seria avui una partida o petit agregat de Grañén, p. jud. Sarinyena. La C- pot ser grafia o variant com la de *Curb* i *Corbitano* de les mencions de 915 i 960 de *Gurb* de la Plana (supra).

¹ Els publicadors identifiquen aquest altre nom amb *Felporc* = Santa Eugènia de Berga, que deu ser una forma alterada per etim. popular ('fel de porc'), de la variant de 915, més propera al probable ètmon germànic: aproximadament FELDING-BURG 'castell de Felding'; la b germànica sorda feble > p rom., majorment aquí pel reforç de NG; cf. compostos com BURG-SALEUB > *Buixalleu*, BURGSKASTELL > *Buscastell*. —² Projecto nota d'això, amb el castell de *Gurb* (infra n. 5). —³ Construcció singular, que donaria peu a una hipòtesi (incerta, és clar) que un model, més fidel a un verdader original, portés «apend. *egurbitano*» per una variant amb el prefix ibèric amovible, com el que he explicat en *Gurri* (*Igore*), *Gósol* (EGÓSA-LE etc., supra) i copiada amb *d* diplogràfica? —⁴ Pel fet de l'afr. amb *Invicinio*, planteja un problema d'identificació. ¿Seria un altre homònim situat en el Pallars Sobirà, que és in es troba Enviny?; però no, perquè Santa Engràcia és realment al costat mateix de Gurb de la Conca (la meua enq. de tots dos fou el mateix dia, aquesta, pp. 85 ss.). Com que IN VICINIO etimològicament era un apel·latiu llatí amb sign. 'en el veïnat aqueix', amb variants que es repeteixen en altres llocs catalans (veg. l'article *Bellvei*), el que seria un duplicat és *Invicinio* que es devia repetir també a la Conca, on el crec obsolet. —⁵ Sembla que és casual el fet que CCandi va imprimir a la mateixa pàgina, 378, el doc. de 1239 relatiu al castell de Gurb i el de 1295 relatiu a *Bartholomeo de Gurri* (imprès *lomea*): tanmateix són dates ben separades, i en dues notes diferents, i ell no diu que hi hagi relació entre els dos noms —per més que n'hi ha. El nom Bartomeu era ben corrent, i poc significatiu, a Osona per aquest temps: hi ha, p. ex. un «Bartholomeo Cortés» en doc. de 1257 de St. Julià de Vilatorrada (CCandi, *o. c.*, n. 659); una «Serra q. discurret ad Sto. Bartholomeo» afronta amb *Gurbitano* en el doc. de 962 p. p. Udina (*Arch. Cond. S. X*, p. 327). —⁶ *Girbia* (art. supra) és també GER(RI)-BE aglutinat i amb article -A. —⁷ Per la banda germànica, única que quedaria fora d'això, res de raonable: car hi ha una arrel WERD- (alem. *wert* etc.), però no s'hi ex-